

Nr 134.

Af herr **Åkerlund**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upplåtande till småbruk af viss kronans jordegendomar och de ecklesiastika boställena tillhörande jord.

För enhvar, som med småbrukarerörelsens främjande afsett att i allt större utsträckning söka åstadkomma och vidmakthålla en talrik, bofast och själfständig jordbrukarebefolkning, torde det stå ganska klart, att detta mål näppeligen kan nås, som det nu i de flesta fall går till.

Jorden för småbruken, jämte erforderliga byggnader å dessa, ställer sig alldeles för dyr, tack vare till mycket stor del det ocker på denna goda rörelse, företagsamma personer igångsatt, och i följd däraf blifva jordarealerna i allmänhet alldeles för små för beredande af själfständig bärning.

Det är förvisso inga enstaka fall, där ganska underhållig, illa skött jord med därtill hörande nödiga byggnader å nybildade småbruk på rama landsbygden i mellersta Sverige står innehafvarna till 1,000—1,400 kronor per hektar, ja, än mera, ehuru där knappast en pinne skog finnes, utan till och med vedbrand måste köpas, och detta på samma gång det verkliga värdet för åker å äldre välskötta hemman å samma orter ej uppgår till mer än 500—600 kronor per hektar, ehuru då äfven i regeln riklig tillgång såväl på betesmark som skogs fång finnes.

De åsikter, som understundom kommit till synes därom, att småbrukare i allmänhet ej böra tillgodoses med större jordarealer, än att de för sin utkomst skola nödgas söka arbetsförtjänster utom hemmen, kan jag ej gilla, ty för verkliga jordbrukare erfordras väl, att de städse kunna arbeta å sina lägenheter, därest dessa skola blifva väl häfdade och den hemkänsla, man hoppas de skola skänka

sina ägare, blifva verklighet. Dessutom är det ej under alla tider, som arbetsförtjänst kan påräknas i närheten af hemmen, och skola mindre jordbrukare nödgas i aflägsna bygder söka sitt bröd, så blir det allt ringa glädje med hemmet, hvilket dock väl främst skulle fästa dem vid fosterlandet.

Enligt mitt förmenande är det af största vikt att tillse, huruvida icke staten, för en ganska lång tid framåt, vore i stånd att — utan några som helst våldsamma åtgärder — nedbringa jordvärdet för köpare af småbruk till normala pris och därigenom åtminstone i någon mån förmå stäfja det ofta oblyga ocker, vinningslystnaden drifver på småbrukarörelsen.

De jordbruksegendomar, staten har i sin ägo på vår egentliga landsbygd, torde, om man beräknar förvaltningskostnader, nybyggnader med mera, lämna synnerligen klen nettobehållning och skulle helt visst bringa vida mera välsignelse, därest de för billigt pris upplätos till småbruk.

Men förutom statens jordbruksegendomar finnas inom kort tillgängliga de ecklesiastika boställena, hvilkas i allmänhet förmånliga lägen och underhålliga jordbruksbyggnader särskildt ägna dem för uppdelning i mindre jordbruk.

Äfven om dessa boställen skulle upplätas till småbruk på mycket goda villkor, komma dock ganska visst kommunerna i allmänhet ej att lida skada däraf, emedan åbyggnaderna å en mycket stor del af dem — säkerligen å flertalet — sådana de nu befinnas, alls icke lämpa sig för tidsenligt jordbruk och därför helt säkert skulle komma att betunga ett stort antal kommuner med så stora kostnader för ny- och ombyggnad, att de betingade arrendeafgifterna knappast skulle förslå till gäldandet af räntor och afskrifningar ens å dessa kostnader, än mindre till någon ersättning för jorden.

Enahanda förhållanden i fråga om jordbruksbyggnaderna förefinnas ock mycket ofta beträffande kronans jordbruksdomäner, och detta utgör en ytterligare anledning att uppdelas äfven dem i mindre lägenheter, helst sådana å såväl kronans hemman som å de ecklesiastika boställena vid detta förhållande ej behöfde belastas med kostnader för nedrifvandet af tidsenliga och dyrbara byggnader.

Härtill kommer, att flyttning af moderna byggnader ofta ej med någon fördel är möjlig, eftersom dessa pläga vara uppförda dels af stolpvirke och bräder, hvilka byggnadsämnen vid rifning mycket ofta förstöras, dels med inredning af cement.

Vid enligt äldre metoder bebyggda gårdar inom mellersta och norra delarna af landet plägar ofta det för blifvande småbruk lyckliga förhållandet råda, att de gamla husen bereda riklig tillgång på godt timmer för nya byggnader.

Mot de ecklesiastika bostälленas uppdelning i småbruk lär nog den invändningen kunna göras, att det ännu ej är afgjordt, hvilka af dem rätteligen böra anses tillhöra kronan och hvilka böra vara kommunernas egendom, samt att, vid försäljning af sådana, den kommunerna vid senaste prästlöneregleringen tillförsäkrade afkomsten från dessa boställen skulle gå om intet.

Sådana farhågor böra dock, enligt mitt förmenande, alls icke få förhindra dessa bostälленas uppdelning i småbruk, för så vidt detta annars finnes lämpligt, eftersom kommunernas rätt väl kunde tillgodoses, därest försäljningsbeloppen fonderades och kommunerna ur en sådan fond erhöilo ersättning ej mindre för de boställen, hvilka utrönas bort tillhöra dem, än äfven för den afkomst från de nuvarande prästgårdarna, de blifvit tillförsäkrade.

Naturligtvis borde vid försäljning af prästgårdar erforderlig mark för bostadsbostälлен undantagas.

Gifvetvis bör väl kronan ej allenast behålla alla större skogskomplex, utan äfven öfvertaga sådana å de ecklesiastika bostälлена.

De farhågor, man hyser för att till billigt pris upplåtna småbrukarelägenheter skulle kunna blifva föremål för spekulation och jobb, synas mig i de allra flesta fall obefogade, ty blifva småbruken väl bebyggda, uppodlade och häfdade, komma de i regeln att stå i så höga värden, att spekulationen förvisso ej vänder sig åt det hållet, för så vidt lägenheterna ej komma i närheten af järnvägsknutar, industriella anläggningar och möjligen äfven andra platser, hvarest byggnadstomter vore begärliga, och där så blef förhållandet, vore väl knappast rätt förneka en småbrukare att förtjäna en slant likaväl som ägare af kanske omedelbart intill hans ägor belägen mark. Dock borde väl för sådan upplåtelse af jord från här ifrågavarande småbruk tillåtelse böra utverkas under ett visst antal år från det småbruket förvärfvades, på det icke det egentliga ändamålet med detsamma blott i spekulationssyfte må förfelas.

Att anföra hvad som försiggått i Norrland såsom ett varnande exempel, synes mig orimligt, ty där var det visst icke jordbruken, utan de till dem lagda ofantliga skogsarealerna, som lockade spekulat-

tionen att efter bästa förmåga göra slut på den själfständiga bondeklassen.

Mot den åtgärd, jag här vågat ifrågasätta för främjandet af småbrukarörelsen, kan ju ock den invändningen göras, att därigenom de nuvarande arrendatorerna å egendomarna skulle blifva husvilla, men ej heller denna farhåga synes mig böra få utgöra skäl för denna, enligt mitt förmenande, viktiga frågas fall, helst de nuvarande arrendatorerna väl främst böra sättas i tillfälle att förskaffa sig småbruk, om de så önska, eftersom de redan äga nödiga inventarier och i många fall kunna förskaffa sig något rörelsekapital genom försäljning af vid småbruket öfverflödiga sådana.

På grund af hvad jag här ofvan anfört, får jag vördsamt hemställa,

det Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke den odlade och för odling tjänliga marken å alla de kronans jordegendomar, hvilka ej i anledning af särskildt dyrbara byggnader, omedelbart grannskap till större städer eller af annan särskild orsak pröfvas böra bibehållas i statens hand, samt å de ecklesiastika boställena, skulle bereda landet vida större gagn än nu, därest desamma, jämte för ändamålet erforderlig skogs- och betesmark, där sådan finnes tillgänglig, i mån dessa egendomar blifva lediga från nuvarande arrendatorer och innehafvare, uppdelades i småbruk samt mot billigt pris och på lämpliga villkor försåldes till mindre bemedlade personer, hvilka önska ägna sig åt jordbruk och befinnas lämpliga därför, men i saknad af nödiga medel ej se sig i stånd därtill, och att, om Kungl. Maj:t efter verkställd utredning finner så vara fallet, Kungl. Maj:t äfven täcktes låta uppgöra förslag för en tid af minst tio år i sänder för ifrågavarande kronojords upplåtande till mindre jordbruk och förelägga Riksdagen detsamma, samt att Kungl. Maj:t ock täcktes vidtaga erforderliga åtgärder, för att inägojorden jämte nödig skog och betesmark å de eckle-

siastika boställena, innan dessa af församlingarna hinna förses med dyrbar åbyggnad, må utan vidlyftiga omgångar blifva uppdelade och försålda till lämpliga småbruk.

Stockholm den 20 januari 1912.

E. Åkerlund.

Nr 135.

Af herr **Åkerlund**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till förekommande af i motionen omförmäld skadegörelse å ungskog.

I åtskilliga af våra större städer och måhända äfven annorstädes tillsaluhållas för prydnad i hemmen i allt större utsträckning toppskott af unga furuplantor — hvarigenom dessa för framtiden förstöras — samt jämväl hela plantor af samma trädslag, hvarjämte vid jultiden ofantliga massor af unga granar där utbjudas. Härom vore ju ej så mycket att säga, därest skogsägarne, hvilka äro ansvariga för skogens återväxt efter afverkning, i allmänhet vore de, hvilka idkade här ifrågavarande rörelse eller densamma åtminstone bedrefs med någon urskillning och tanke på skogens fortbestånd.

Att så ock understundom sker, vill jag visst icke bestrida, men vågar påstå, att den ojämförligt största delen af denna köpenskap idkas af personer, hvilka hvarken äga någon skog eller förskaffat sig rätt att å annans mark hämta dessa varor, utan helt enkelt tillgripa dem utan ringaste tanke på den ofantliga skada, de förorsaka.

Denna trafik har numera antagit sådana dimensioner, att en mängd skogsägare, hvilka ägnat varmt intresse för skogens vård, rent af se sig urständsa att med någon utsikt till framgång uppdraga ungskog, helst en öfvervakning, som skulle mäktas råda bot mot ifrågavarande rofhygge, praktiskt taget är omöjlig att åstadkomma å våra skogar med deras i regeln stora vidder.